

ועתה מבארת המשנה מהו שיעור הכסף שהאשה נקנית בו לבעלה —

”בכסף” — בית שמאי אומרים: כדינר של כסף, ובשורה דינר, או בחפץ השווה דינר.

ובית הלל אומרים: דיה שתיקנה לבעלה בפרוטה של נחושת, (4) ובשורה פרוטה, או בחפץ השווה פרוטה, אך לא בפחות מזה.

וכיון ששיעור שווי הפרוטה אינו קבוע, אלא הוא נייד לפי תנועות המטבע, מבארת המשנה:

וכמה היא שווייה של פרוטה? —

אחד משמנה באיסר האיטלקי.

שמינית מאיסר האיטלקי, שהוא שמו של מטבע מסויים, ששיעורו קבוע, והפרוטות מוזלות או מתייקרות יחסית אליו. (5)

עד כאן ביארה המשנה את שלשת הדרכים שבהן האשה נקנית לבעלה.

ועתה עוברת המשנה לבאר את שתי הדרכים שבהן האשה קונה את עצמה להיות ברשותה, שתוכל להנשא לאדם אחר:

וקונה את עצמה להיות מותרת להנשא לאחר —

א. כשמגרשה בעלה בגט.

ב. או שהיא נהיית מותרת מאליו, במיתת הבעל. (6)

עד כאן ביארה המשנה את קניני האשה, ואת דרכי התרתה.

ועתה מבארת האשה את דין היבום והיתר החליצה.

א. אדם שהיה נשוי אשה, ומת בלי להשאיר אחריו בן או בת, מצווה על אחיו מן האב [הנקרא “יבם”] לבוא על אשת אחיו.

מצווה זו נקראת מצות “יבום”, ובכך קונה אותה היבם לו לאשה, כדי להקים לאחיו שם בישראל. (7)

ב. כל עוד לא ייבם אותה היבם, אטורה היבמה [הנקראת “שומרת יבם”] להנשא לאיש זר.

ג. יבם שאינו רוצה לייבם את אשת אחיו המת, עליו לחלוץ לה, ובכך להתירה להנשא לכל אדם. ואין הוא משלח אותה בגט, וכפי שיבואר להלן. אך אם כבר בא עליה, הרי היא כאשתו לכל דבר, ויוצאת בגט בלבד.

היבמה, אשת המת, שמצווה על אחיו ליבמה, נקנית ליבם לגמרי להחשב כאשתו, בדרך אחת — בביאה גרידא. ואפילו לא בא עליה כדי לקנותה בכך לאשה, ולא אמר לה שהיא תיקנה לו בביאה זו לאשה.

4. כך פירש רש"י. ועיין ברש"ש שמבאר מדוע רש"י טרח להשמיענו שהפרוטה היא נחושת.

5. רש"י. ועיין ברש"ש [הנ"ל] שמבאר מדוע רש"י טרח להשמיענו שהאיסר הוא מטבע כסף.

6. הראשונים מבארים מדוע המשנה נקטה דוקא

כסדר הזה [בכסף, שטר וביאה. וכן בגט ומיתת הבעל].

7. שנאמר [דברים כה ה']: “יבמה יבוא עליה, ולקחה לו לאשה ויבמה, והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו [של היבם] המת, ולא ימחה שמו מישראל”.